

Individuele hulpverlening door het OCMW

In elke gemeente vind je een OCMW dat als missie heeft 'iedereen de mogelijkheid bieden een menswaardig bestaan te leiden'.

De federale wet van 1976 op de Openbare Centra voor Maatschappelijk Welzijn (OCMW) bekrachtigt het principe dat 'elke persoon recht heeft op maatschappelijke bijstand'. Een OCMW staat als openbare instelling juridisch los van de gemeente¹ omdat ze een aparte rechtspersoonlijkheid heeft. Hoewel de organieke wet federaal blijft, zijn in de loop van de jaren de bevoegdheden over het OCMW en de hulpverlening geleidelijk naar het regionale niveau overgeheveld.

Zo bepaalde het Vlaams decreet Lokaal Bestuur de integratie van het OCMW en de gemeente vanaf 2019. Daardoor maken ze voortaan samen een meerjarenplan en jaarrekening op. Ze stippen als 1 gemeentebestuur het lokaal sociaal beleid uit voor zorg en opvang, dat een brede waaier aan hulpverlening voor personen (jong en oud) en gezinnen kan omvatten.

De verschillende crisissen (covid, energie, Oekraïne...) hebben tot steeds meer hulpvragen aan het OCMW geleid. De kwetsbaarheid op het vlak van sociale uitsluiting, armoede en vergrijzing van de bevolking neemt toe. Daarvan getuigen het stijgend aantal leefloners en de nodige opvangplaatsen voor vluchtelingen.

De middelen die een gemeentebestuur in het meerjarenplan inschrijft voor individuele hulpverlening, zijn afkomstig van de federale en regionale overheid. De vroegere werkingssubsidie die de gemeente verplicht aan het OCMW moest overmaken werd geïntegreerd² in de boekhouding.

Enkele cijfers

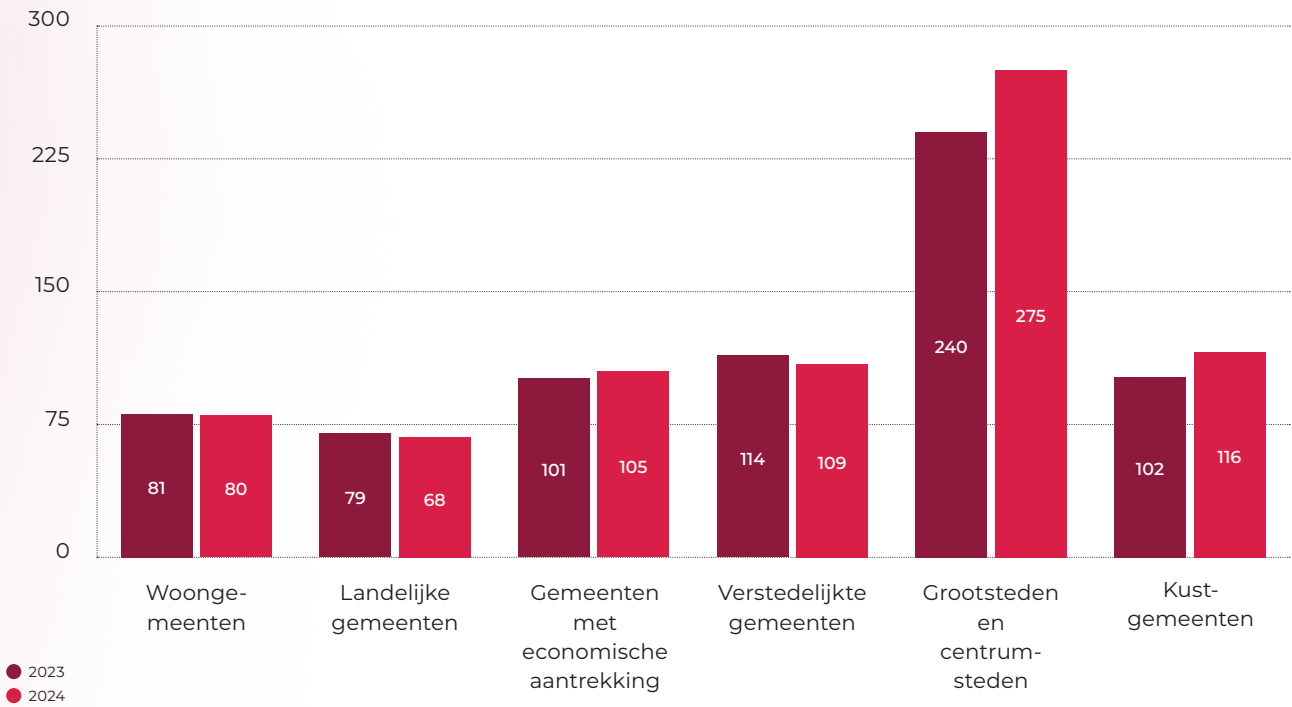
- Gemeentebesturen besteden in 2024 gemiddeld 138 euro per inwoner aan individuele hulpverlening door het OCMW. Een groot deel wordt bijgepast door de federale overheid. Die financiert 60 tot 100% van het leefloon naargelang het type.
- Gemeentebesturen zagen hun uitgaven voor individuele hulpverlening tijdens de legislatuur 2019-2024 met 60% stijgen.
- Grootsteden en centrumsteden kennen een sterke concentratie van begunstigden van het recht op maatschappelijke integratie, wat het hogere uitgavenniveau voor individuele hulpverlening verklaart (275 euro per inwoner versus gemiddeld 138 euro, zie fiche 21).
- De impact van de verschillende crisissen (covid, energie...) is duidelijk te merken in het aantal begunstigden van het leefloon.

¹Ondanks de verregaande integratie van gemeente en OCMW in Vlaanderen zoals bepaald in het decreet Lokaal Bestuur, behoudt het OCMW een afzonderlijke rechtspersoonlijkheid en boekhouding, zoals de federale wet op de OCMW's bepaalt, ook al worden ze als organisatie bestuurlijk door eenzelfde directeur aangestuurd.

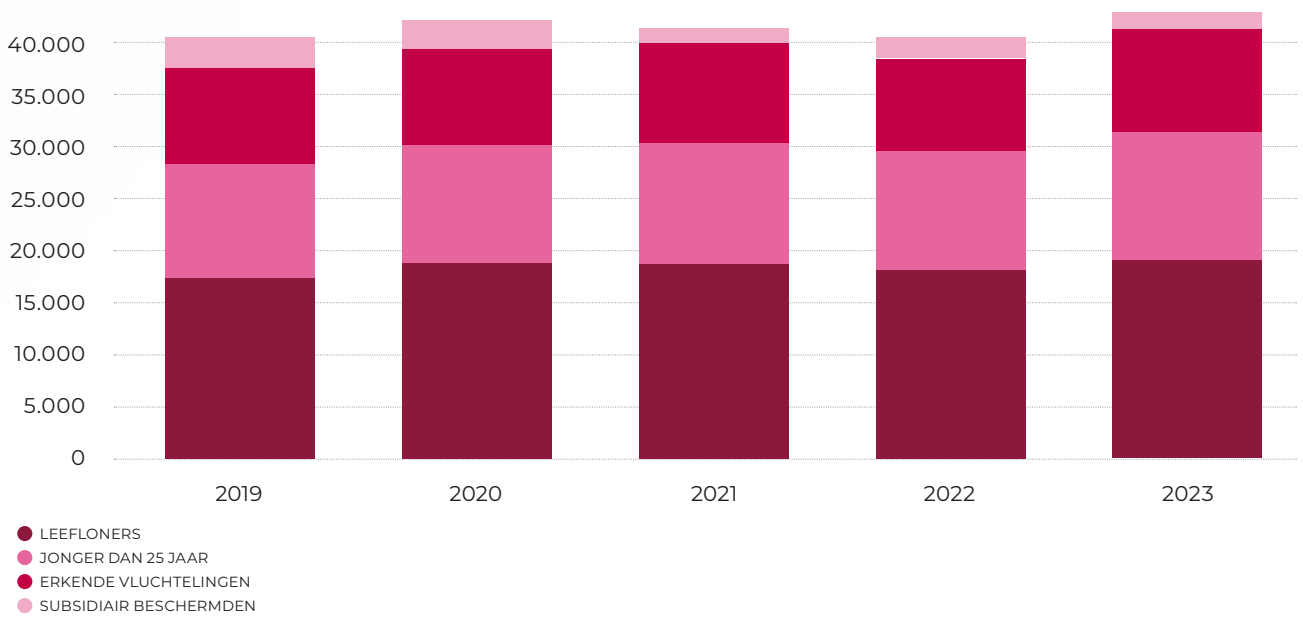
²Sinds de inwerkingtreding van BBC2020 is de dotatie aan het OCMW minder zichtbaar in de cijfers. De federale wet van de OCMW's bepaalt immers dat de gemeente verplicht is om het tekort van het OCMW – via een toelage – bij te passen indien het OCMW over onvoldoende middelen beschikt om de uitgaven te dekken in het kader van zijn opdracht.

Individuele hulpverlening per cluster – 2023-2024 (in EUR/inw.)

Evolutie van het aantal begunstigden van het leefloon³ in Vlaanderen

Bron: POD Maatschappelijke Integratie

³Tijdelijk beschermden uit Oekraïne in Vlaanderen zitten niet in deze cijfers verwerkt, aangezien zij een equivalent leefloon ontvangen.